

"Stajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 4 krone, za Ogrsko 5 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 6 kron, za Ameriko pa 8 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštnice. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 8 v.

Uredništvo in upravnstvo se nahajata v Ptuju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80— za 1/2 strani K 40— za 1/4 strani K 20— za 1/8 strani K 10— za 1/16 strani K 5— za 1/32 strani K 2 50 za 1/64 strani K 1.— Privečkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 16.

V Ptuju v nedeljo dne 18. aprila 1915.

XVI. letnik.

Svetovna vojska.

Ruska ofenziva v Karpatih ponesrečila. — Ob Uzsoku so naši odbili vse napade. — 5.000.000 vojakov na francoskih bojiščih.

Velikanska bitka v Karpatih.

Od meseca decembra se bje velika bitka, menda največja vseh časov, a obširnost, ki v vsem tem času bere samo enolična in vojaško trezna poročila, gotovo ni sposobno, da si napravi jasno sliko o teh bojih, ki se bijejo za pač najbolj važno odločitev cele vojske.

To je bitka, ki se vrši na fronti dolgi nad 200 km. Čisto naravno je, da ta stranka tukaj, druga pa tam doseže kakšne uspehe, iz katerih potem sestavlja svoja dnevna poročila, ki pa čitatelju ne morejo dati pregledne slike o teku dogodkov. Z ozirom na veliko razsežnost prostora in na mase čet, ki na njem operirajo, je položaj na tem bojišču tak, da je že naprej izključeno, da bi trčili obe vojski skupaj, kakor n. pr. v zadnji bitki v Mazuriji. Vsaka akcija se spreminja v dolgotrajne boje, iz katerih nazadnje izide tisti kot zmagovalci, kdor dalj časa vzdrži.

Obrnil sem se na neko visoko vojaško osebo v glavnem stanu s prošnjo, naj bi mi v glavnih črtah povedala potek in razvoj karpatske bitke, da bi mogel dati čitatelju splošno razumljiv pregled o velikanskem boju v Karpatih. Moja prošnja se je izpolnila in poskušal bom, da opišem to bitko od njenega začetka do danes.

Kako je prišlo do bitke.

Vzrok bitki v Karpatih moramo pravzaprav iskati v dogodkih, ki so v zvezi z bitko pri Limanovi. Ta bitka, v kateri smo, kakor je znano, koncem decembra napravili neškodljivo veliko rusko ofenzivo, ki je bila naperjena proti Krakovu, pada v tisti čas z bitkami, v katerih se je na severu razbil famozni ruski „pari valjar.“ Ali čeprav ste bili ti dve zmagi veliki, bi komaj mogle imeti oni veliki učinek, ki je dolečil pot nadaljnemu razvoju boja na Rusko-Poljskem in v srednji Galiciji, namreč umikanje ruske fronte, da se ni občutila druga akcija, ki se je takrat zelo uspešno začela. To je bila ofenziva avstrijskih sil čez Karpate.

Tedaj so bili Rusi popolni gospodarji Karpatov. Imeli so v svojih rokah ne samo Bukovino, ampak so v svoji težki pesti držali tudi vse karpatske prelaze; skozi prelaz Dukla so celo precej globoko prodali na ogrska tla; napredovali so do Bartfe in Homone. Takrat se je istočasno z bitko pri Limanovi pričela ofenziva Borojevičeve armade, ter pomaknila našo fronto do kotline Krosno-Jaslo. To se je zgodilo takrat, ko se je Krainwaldova divizija, ki je pripadala Borojevičevi armadi, toliko približala Przemyслу,

da je bilo samo še vprašanje najkrajšega časa njena združitve z Tamassijevio divizijo, ki je udrila iz trdnjave. Ravno takrat je tudi vojna skupina Pflanzer-Baltinova udrila v Bukovino, zopet osvojila to kronovino in napravila Rusom mnogo skrbi v jugovzhodni Galiciji. Celi ruski bok je bil ogrožen, ker mu je pretila nevarnost, da ga zdrobe naše čete.

Iz te nevarnosti so si Rusi pomagali na zelo okreten strateški način. Umaknili so svojo fronto na Rusko-Poljskem in v zahodni Galiciji na ugodno obrambno ozemlje Bzura, Ravke, Nide, Dunajca in Biale ter so si tako ustvarili naravno defenzivno linijo, da so mogli mirno od tu poslati večje mase čet v ojačenje svojega levega krila, kateremu je pretila nevarnost. Sedaj se jasno vidi, v kakšni zvezi je karpatska bitka z umikanjem Rusov na desnem krilu in v centru, to je na Ruskem-Poljskem in v zahodni Galiciji.

Prva ruska protiofenziva.

S hitro razvrstitvijo čet se je posrečilo ruski vojni upravi, da je zbrala v Galiciji take sile, da je pred to premočjo morala Borojevičeva armada opustiti uspehe, ki jih je že izvojevala, a tudi vojna skupina Pflanzer-Baltinova se je morala vrniti na karpatske višine. Sedaj se je pričela prva ruska protiofenziva, ki je s ponovnimi napadi tako dolgo prodirala, dokler niso bili vsi karpatski prelazi zopet v ruskih rokah. S smelimi naskokom koncem decembra smo zopet prišli v posest užoškega prelaza, ali par dni pozneje nam ga je zopet vzel sovražnik, ki je tudi na jugu prelaza Dukle vnovič udril na Ogrsko.

Dva vzroka sta bila, vsled katerih se je odločilo avstro-ogrsko in nemško vojno vodstvo, da še tekom zime iztrga Rusom njihove postojanke in z največjo energijo udari preko pogorja na krilo sovražnika in njegove spojne črte: 1. važnost, ki so jo Rusi dajali ravno obrambi svojega levega krila, in 2. težave, na katere je naletel napad v fronti. Pri tem je pa še treba vzeti v poštev, da je bilo upanje, ako bi se operacije srečno izvršile, da bi se tako osvobodil Przemyśl, v katerem je posadka že pričela čutiti pomanjkanje živeža.

Druga avstro-ogrsko-nemška ofenziva.

Sedaj je bilo treba takoj zbrati čete za to novo ofenzivo, da ne bi Rusi predčasno izvedeli za to. To se je tudi posrečilo. Na Ogrskem se je ponesrečila špijonaža, ki so jo Rusi organizirali, a na drugi strani so železnice brez napake

delovale in prevažale čete, v prvi vrsti košičko-oderberška železnica, tako, da so bili Rusi popolnoma iznenadeni, ko so se zavezniki nenkrat pojavili v Karpatih.

Da se ojačijo naše čete, posebno med Užoškim prelazom in prelazom Jablonica, se je uvrstila nova skupina, ki so jo tvorile pod imenom „nemška južna vojska“ nemške in avstro-ogrške čete. Vojna skupina Pflanzer-Baltinova, ki se je ravno tako ojačila, je s tem dobila krajšo fronto, ker se je sedaj razprostirala namesto od prelaza Užok samo od prelaza Jablonice pa do rumunske meje, tako da se je znatno povišala njena napadalna sila.

Dne 25. januarja se je pričela splošna ofenziva, katere glavne smeri so šle za Borojevičovo armado z ene strani proti prelazu Dukla, a z druge strani z desnim krilom čez prelaza Lupkov in Užok v prostor Sanok-Sambor, za Nemce v Stryj, a za Pflanzer-Baltina v Stanislov, dočim je desno krilo te skupine dobilo nalogo, da očisti Bukovino.

Ali kakor že večkrat, tako je tudi sedaj priskočilo vreme Rusom na pomoč. V cellem mesecu januarju je bilo mlo vreme, ki je naznanjalo prihod pomladi. Kakor hitro so se pa podale na pot proizvedovalne čete naše karpatske vojske, je pritisnila zima v pogorju z nečuvano silo. En, dva metra debelo je zapadel sneg na strmih cestah, glavne komunikacije so bile komaj prehodne, a stranska pota sploh neprehodna. V takem ozemlju je tudi poleti nemogoče udariti na sovražnika v frontalnem napadu, ki je imel dovolj časa, da si za brambo izbere najpovoljnejše postojanke; treba ga obiti, priti za hrbet in v bok in ga izgnati iz njegovih postojank; ali koliko truda in časa zahtevajo take operacije.

Našim se je sicer posrečilo, da so z večine prelazov pregnali Ruse daleč v Galicijo ali med tem so pričele delovati poljske in gališke železnice, katere so vozile ojačenja na ogroženi lev bok. Pri Varšavi in Lvovu so imeli Rusi pripravljene ogromne rezerve, katere so mogli po potrebi poslati na vse strani. Njihove sile v fronti štejejo povprečno dva milijona pušk, ki se na ta način morejo povečati. Pri tem imajo — to treba pri tej priložnosti takoj povdariti — zelo dobro metodo, kako izpopolnjujejo vrzeli v posameznih formacijah. Po čisto kratki izobrazbi v domovini dovažajo dopolnilno moštvo takoj k svojim četam na fronto, kjer se nahajajo skoro neposredno za bojno črto. Tu se nadaljuje vežbanje, ali kakor hitro se zredijo vrste fronte, se izpopolnjuje čez par ur iz nadomestnih formacij, ki stojijo za fronto. Tako

vozijo Rusi čisto malo izobraženo moštvo na fronto, a zato imajo prednost, da se njihovi oddelki morejo vedno vzdržati na gotovi višini števila.

Pričela so toraj dohajati ruska ojačenja. Kljub temu se je mogla naša ofenziva sredi meseca februarja pohvaliti s sledečim rezultatom: Na desnem krilu je vojna skupina Pflanzers-Bal-tin si zopet osvojila Bukovino tje do Prutha ter napredovala daleč čez črto Nadworna-Kolomea, medtem ko se Nemci v središču, a na le- vem krilu Borojevičeva armada vrgli Ruse s kar-patskih vrhov na prelaz Duklo, pa se ustavili na severnem pobočju pogorja, toraj že na gališ- kih tleh. V kotlini Dukle so Rusi izgubili vse prelaze razen edinega prelaza Dukla, kjer so se znali vzdržati na višinah, ki leže na jugu pre- laza. Vse te uspehe smo izvajali kljub viso- kemu snegu, ki je zapadel v Karpatih.

Železna disciplina, trdna volja in čvrsto zaupanje naših in nemških čet v zmago so pre- magale tudi težave neugodnega vremena.

Druga ruska protiofenziva in naša tretja ofen- ziva.

Komaj se je zboljšalo vreme, že so pričeli Rusi vnovič z besnimi protinapadi poskušati, da bi zopet osvojili izgubljeno ozemlje. Bili so ne samo odbiti, temuč mi smo kljub sovražnemu odporu pridobivali na ozemlju, tako da se kon- cem februarja zopet začne naša nova ofenziva, posebno v središču karpatske fronte, v ozemlju nasproti Lisku, kjer smo v ljutih bojih napre- dovali na cesti Cisna-Baligrod.

Zopet se menja vreme. Zopet moramo ob- stati. Rusi dobe tako čas, da se upro našemu napredovanju, pa z vso silo napadajo črto Uszok- Lupkov-Dukla, da tukaj prebijajo našo bojno črto in v dva dela razcepijo našo fronto, ki tvori kot ravno črto v ozemlju Dukle. Ako bi se ta načrt posrečil, bila bi karpatska fronta odrezana od one fronte, ki se razteza skozi za- hodno Galicijo ob že imenovanem porečju skozi Rusko-Poljsko tje do Visle.

Do sedaj se jim to ni posrečilo. Vsi nji- hovi obupni napadi na naše postojanke razbije- jo se vsled odpora naših korov, ki tukaj že od začetka brez prenehanja stojijo.

To je sedanjí položaj ali štadij bitke v Kar- patih, tega velikanskega boja, ki traja že od začetka meseca decembra. Vsaki naši ofenzivi sledi ruska protiofenziva, pa akoravno smo pri vsakem napadu si osvojili ozemlje, vendar se še ne more reči, da smo si zagotovili uspeh.

Karpatska bitka traja naprej, toda vsled posebnih razmer tega bojišča se še ne more ve- deti, kdaj da bode konec tega velikanskega borenja.

Uspehi zadnjih bojov v Karpatih.

Ruska ofenziva čez Karpate in v zapadnem odseku fronte v ozemlju med Zborovom in Us- zok-om je ustavljena. Naša krdela morala so v pretečenem tednu sicer nekaj prednjih črt opustiti, nasprotno pa so sovražnikove poizkuse, našo glavno pozicijo ob ogrskem pobočju Kar- pat prodreti, odbili in sovražniku prav težke izgube prizadjali. Zadnjih osem dni sovražnik tukaj ni več napadal.

V izhodnem delu fronte so naši kljub najhujšim ruskim naskokom višine severno pre- laza Uszok obdržali ter stojijo vzhodno na viši- nah pri Tucholki na galiških tleh. Stik s kr- deli, ki stojijo v južno-vzhodni Galiciji ostal je popoln. Ta krdela se drže na višinah severno Nadworne do Ottnia v močnih pozicijah.

Silovita ruska ofenziva si je toraj na za- padu karpatske fronte sicer nekaj krajevnih uspehov priborila, ki pa nikakor ne odgovar- jajo njenim velikanskim žrtvam. V enem delu te fronte izgubili so Rusi še površ pridobljeno ozemlje, za katero so se več tednov borili, kajti naš protinapad vrgel jih je nazaj. Sunki naših in nemških krdel pri Viravi odvzeli so jim taktično in operativno važne postojanke.

V vzhodnem delu karpatske fronte sovra- žni napad nismo samo odbili, temveč tudi še na ozemlju pridobili. Kdor ima zemljevidna razpolago, se sam lahko prepriča, da so ondi privojevani uspehi posebne operativne vrednosti.

V Bukovini trajajo boji na celi bojni fron- ti naprej. Ponekod razvili so se boji iz bližine.

V Zaleszczyki bil je en letalec (zrakoplovec) in en generalštabni oficir ujet. Naša avstrijska ar- tiljerija strelja jako dobro in uspešno. Ruske vrste so ondi prestreljene, da kažejo mnogo verzeli.

Kaj nameravajo Rusi s svojo ofenzivo v Kar- patih?

Berolinska „Kreuzzeitung“ poroča o bojih v Karpatih sledeče: Namen ruskega vrhovnega armadnega vodstva je bil v zadnjih tednih očividno ta, da bi se z močno ofenzivo polastili karpatskih vrhov in nikakor ne tajimo, da ne bi bili z nekako skrbjo gledali na to prodiranje dvamilijonske ruske armade. Cilj vseh napadov je bila invazija na Ogrsko. Gotovo so bili tudi Rusi dogovorjeni s srbskem glavnim stanom, da bi Srbi, ako bi Rusi vdrli na Ogrsko, skušali vdreti v Srem in v Bosno. Toda vsi ti upi, katere je stavil v svojo armado veliki knez Nikolajevič so se kljub strahovitim človeškim žrtvam izja- lovali, kakor se to že danes lahko reče. Rusom se je res posrečilo, na nekaterih krajih zasesti par naših sprednjih strelskih jarkov, toda fronta združenih avstro-ogrskih in nemških krdel ostala je cela in nepretrgana. Po poročilih avstro- ogrskega armadnega vodstva je uspeh dolgotraj- nih bojov v Karpatih, ki so v dnevih Velike noči svoj višek dosegli, popoln. Za velikost uspeha govori tudi veliko število neranjenih vjetnikov, katere smo zajeli mi in naši za- vezniki.

Štrašanske ruske izgube v Karpatih.

Italijanski list „Sera“ piše, da so Rusi od 15. do 31. marca izgubili v Karpatih 108.000 mrtvih in 212.000 ranjenih. Časnik pripomni, da se te izgube Rusov tičejo dobe, v kateri so boji v Karpatih svoj višek dosegli. Od drugih strani dohajajo vesti, da so ruske izgube v Karpatih v označeni dobi še mnogo večje. Število vjetih Rusov seveda v zgoranjih številih ni zapopadeno.

Avstrijsko-nemška vzajemnost.

V nobeni vojski, ki ste jo dosedaj dve zvezni državi proti skupnemu sovražniku imeli, se še ni pokazala v operacijah taka složnost in takšno sporazumljenje zveznih armad kakor v sedajni svetovni vojski, v kateri se vojujejo avstro-ogrske in nemške čete proti milijonskim četam Rusije, Francije, Anglije, Belgije in še deloma tudi Japonske. Brez ozira na narodnost pomešana so avstrijska in ogrska krdela z nem- škimi, kakor pač vsak posamezen slučaj nanese in terja, in vsi ti deli strmiijo le po enem in istem skupnem cilju: streti skupnega sovražnika. Ta absolutna edinstvo v vseh vojaških podjetjih se pa ne razteza samo na skupne operacije, temuč se izraža tudi v tem, kako da so se raz- vijale razmere v poveljstvu, in dejstvo, da stojijo zdaj nemška krdela pod avstrijskimi poveljniki, zopet pa avstrijska pod nemškimi, in da se po- velja v vsakem slučaju najtančnejše izpolnjevanje, je najlepši dokaz složnosti med zvestima zavez- nikoma Nemčijo in Avstro-Ogrsko.

Poglejmo v tem oziru malo nazaj. V za- četku vojne smo imeli na severovzhodu prav- zaprav dve bojišči: vzhodno-prusko in ono v Galiciji. Za obrambo Šlezije bila je pripravljena z nemške strani armada Woyrsch, na ka- tero se je naslanjala avstrijska armada Kummer. Razvitek razmer pri Lublinu je zahteval skupno operacijo obeh armad, in tako vidimo koncem avgusta prvokrat, kako hrabro da se znajo nemška krdela skupno bojevati z našimi junaki pod avstrijskim poveljstvom.

Potem so prišle tiste velike skupne ope- racije s Hindenburgom, pri katerih je tvorila armada Woyrsch Hindenburgovo desno krilo. Tej armadi je pa bilo dodeljeno mnogo avstrijsko- ogrske kavalarije, v prvi vrsti izvrstni kavele- rijski kor Hauer. Tukaj toraj vidimo av- strijsko-ogrska krdela pod nemškim poveljem.

Ko se je moral Hindenburg ruskemu parnemu valjarju na sever umakniti, sledila mu je zvesto avstrijsko-ogrska kavalarija ter skupno z nemško konjenico zakrila Hindenburgov odhod tako vzorno, da so Rusi ondi kmalu ves dotik izgubili. Medtem ko se je Hindenburg na se- veru nanovo ojačeval in urejeval, je Dankl-ova

armada Ruse za seboj vabila in s pritegom av- strijsko-ogrske armade Böhm-Ermolli ustrojil se je znani zid za obrambo ruske Šlezije. Avstro- ogerska krdela združila so se tukaj z nemško armado Woyrsch in bila postavljena pod nepo- sredno poveljstvo tega generala (Woyrsch), ki pa je spet moral biti poslušen najvišjemu av- strijskemu armadnemu vodstvu feldmaršala nad- vojvode Friderika, ker je bil od svojega armad- nega nadpoveljnika prostorno predaleč oddaljen in toraj ni zamogel povelja pravočasno in redno dobivati. Tukaj toraj zopet vidimo, kako da so se znale razmere v poveljstvu okolščinam pod- rediti in prilagoditi.

Naslednje pomešanje avstro-ogrskih in nem- ških krdel se je izvršilo, ko je nadvojvoda Jožef Ferdinand kot burja pridrl nad Ruse. Takrat so bila nemška krdela v armadi gene- rala Roth-a, ki so vztrajno in požrtvovalno vzdržala na levem krilu in kar so tamkaj iz- kazovala hrabrih junaških činov, je mnogo pri- pomagalo k sijajni in slavni zmagi pri Limanovi in Lapanowu. V tem grozovitem klanju, v kojem so Rusi vedno z novimi masami trajno in veno- mer skušali z naskokom Roth-ovo armado pre- dreti, se je jasno pokazalo, kaj se pravi: ramo ob rami se boriti.

V mnogoterih bojih, v katerih je nemška kri skupno s krvjo avstrijskih in ogerskih ju- nakov karpatska tla močila, razvilo se je tisto vojno bratstvo, ki navdušuje Avstrije, Ogre in Nemce, da se pod vsemi okolščinami in na vsa- kem kraju do skrajnosti medsebojno podpirajo. Skupno prelita kri je najboljši kit, ki veže av- stro-ogrsko in nemško armado.

Ko so pozneje okolščine nanesle, da se mora karpatska fronta zgostiti, uvrstila se je med armadi generala Borojevič-a in Pflanzers-ja nemška južna armada, katere poveljstvu so podrejena tudi tista avstro-ogrska krdela, ki so bila dotlej ondi razpostavljena, medtem ko je spet vsa nemška južna armada avstrijskemu vrhovnemu armadnemu vodstvu podrejena. Da se zamorejo razmere v poveljstvu do takšnih ekstremov povspeti, dokazuje najboljša složnost, ki vlada med obema armadama. Ena ar- mada, ena generaliteta, enotni oficirski kor in enotno oboroženo ljudstvo, ki stoji s puško v roki za prvimi, vsi od najvišjega po- veljnika do najzadnjega vojaka v strelnem jarku, navdušeni so od ene misli: Polom sovražnika, da bo iz krvave setve vzrasla povoljna žetev odločilne zmage in zaželenega miru v blagor vseh ljudstev širne Avstro-Ogrske in prostrane Nemčije.

Naš železni kor.

Nemški, toraj in ozemski časnik „Ber- liner Börsen-Courier“ piše v dolgem članku kaj laskavo o junaštvu našega III. armadnega kora, ki si je v krvavih bojih z neprimerno hrabrostjo zaslužil slavno ime: železni kor. Ne sre- bro, ne zlato, ne raznolični dragu- lji vsega sveta ne dosežejo vred- nosti „železa“, kojega ime si je ta naš kor priboril v sedanjí strašanski vojski, kateri nima primera vsa vesoljna svetovna zgo- dovina. V vojski stoji na prvem mestu železo in tako stoji tudi naš „železni kor“ na prvem mestu v vrsti junaš- kih krdel, ki se imajo boriti proti večkratni premoči obupno se vojujočega sovražnika. Po sto in stoletjih bodo pisane in po ustnemem sporočilu ohranjene pripovedi še pričale o ju- naskih činih kora, kojega železno ime rja na veke ne sne.

Koj v začetku vojske odrinil je III. kor pred sovražnika, s železnice neposredno v luti boj, v katerem je imel 3 ruske kore v močnih šancah proti sebi. Torej eden proti trem! A to naše vrle fante in može ni ustra- šilo. Bojna črta je bila dolga 23 kilometrov. Niso se zadovoljili z obrambo, predrzo so med aviranjem „Radecki-marša“ naskočili z nasajenim bajonetom nasprotnika, eden, dva, trikrat, vsa- kokrat z enakim navdušenjem, z enakim ju- naštvom. Po četrtem napadu so se morali umak- niti. Rusi so v teh bojih imeli mnogo večje iz- gube nego naši, toda nadomestili so jih mahoma z novim moštvom, katerega so imeli „kot listja

in trave". "Železni kor" izgubil je tisoče borilcev. Četirikrat je zmagal, a po četrtri zmagi moral se je umakniti. To je bil njegov začetek, groza pri Przemislany, ki se jim je zdela nedumevna. Kakor so prej bili junaki III. kora vedno veseli, odsedaj jih je minil smeh.

A ta groza trajala je samo teden dni. Bilo je pri Lvovu (Lemberg), ko so se morali zopet umakati, toda tudi umikajoči so sovražniku, ki jim je prišel preblizu, posvetili takoj na "uni svet". Za naše "železne" ni bilo počitka. Z nasajenim bajonetom dobili so spet novo krvavo delo pri Grodeku. 47. polk vzela je z naskokom Mszano, 27. polk Cuniow, 87. polk z 7 lovskim bataljonom Powitenski. Vsi z naskokom.

Nobena zapreka jih ne zadrži, ne slabo vreme, ne težavno ozemlje, ne brezštevilni sovražniki. Groze pred smrtjo ne poznajo več. Priporijo si, kar si "v glavo vbijejo". Dne 12. septembra zmagajo na vsej črti. Sopeči se ustavijo s svojimi vjetniki. Pozabili so morebiti grozo pri Przemislany, mogoče da jim pride zopet smeh po tej krasni zmagi 12. septembra, ko so v večerni zarji se oddahnili od nadčloveških naporov ter molče premišljevali dnevne dogodke — a zdaj pride povelje: "Nazaj!"

Pri Ravaruski bilo je drugače. Kot zmagovalci morali so se umakniti zaradi drugih krdel, katera so pretli Rusi obkoliti. Umaknili so se v Sekowo pri Gorlicah. Moštvo ni vedelo za vzrok umikanja, ker je vendar ravnokar sovražnika sijajno premagalo, toda nihče ni godrnjal; molčali so naši junaki, za smehom jim je še tudi govor minil. Stisnili so zobe in — marširali.

Tako je bilo koncem septembra. Morebiti si zamorejo v okolici Sekowe malo odpočiti. Koj v začetku oktobra se je reklo zopet "naprej"! Przemysl se mora rešiti. Dne 10. in 11. oktobra bijejo se z Rusi pri Rokietniki, potem pa odmarširajo proti Radymnu. V brzo-marših vedno proti jugu, po dnevu in po noči, brez odmora. Vsi hite, dirjajo, kolikor jim še oslabele moči pripuščajo v devetnajstodnevno bitko pri Przemyslu. Junaški čini, katere je tukaj moštvo železnega kora doprinašalo, se ne dajo prešteti, še manje pa popisati. Kako so se n. pr. lovci 20. bataljona pri Blozu bili, je baje skoraj neverjetno. Posamezni so ujemali Ruse, oficirje in celo štabne oficirje; kar šli so po nje iz fronte, ki nikoli ni bila čez 200 metrov oddaljena. Še dobro streljajoče ruske artilerije se niso bali. Rešili so Przemysl in stali ob Sanu. Le vedno naprej, račun še ni končan, dva dnevna marša še in prišli so do Lemberga.

Dne 5. novembra je samo ena divizija vjela v divjem boju 2.000 Rusov. Ko jih priženejo k armadi, dobi ta povelje, da se mora — umakniti. Tukaj so se "železni junaki" prvo-krat razjokali. Hudo in težko jim je bilo pri srcu. Zmago za zmago so si priborili, povsodi so sovražnika mojstersko obdelali in vendar vedno — "nazaj"! 5. november napolnil je srca naših "železnih" z grenkobo. V generalštabnem zapisniku stoji pod tem datumom na kratko zabilježeno: "Umaknili smo se zaradi razmer na Srednje-Poljskem." (Varšava! op. ured.) Zato so toraj morali naši junaki "nazaj." Zares tragična usoda! — — —

Sedaj se bije naš "železni kor" na gorskih vrhovih, grebenih, soteskah in klancih z debelim snegom pokritih Karpat. Vsi še tako natančni opisi njih junaških činov bi orjaško delo "železnega kora" le zatemnevali. V gorskem snegu stoji sedaj, mračnega pogleda, premišljujoči svoje zmagoslavne neuspehe. Toda mi v ozadju vzemo dan na dan nova imena krajev, na katerih so naši izvršili in še izvršujejo čine junaštva, katere ves svet občuduje. Bartfa, Alsopagony, Krempna in še kaka dva tucata imen krajev se je nam imenovalo, kjer so naši "železni" v naskoku

(Sturm) zmagali in kjer so celi ruski regimenti bili do zadnjega moža pokončani. 190. in 192. ruska inf. polka "železne" junake ne bodeta več nadlegovala. Naših železnih danes ne more noben udarec več podreti, so kakor bi bili neranjivi, oni ne poznajo smrti, navajeni so na bedo, grozo in tugo, vse štrapace so trpeli na svojih osušenih, toda železnih truplih.

Vseskupna armada ve, kdo da so naši železni, mi vsi vemo in tudi oni sami dobro vejo, kdo da so. Če je le kje opraviti kako prav težko delo, ki se celo spretnim [generalom zdi neizvršljivo, pošlje se po naše "železne" in ti vse dobro opravijo. Oni ne govorijo mnogo in ne govorijo se mnogo o njih, samo salutirati se jim mora!

Ponosni moramo biti vsi, ki imamo take rojake — junake!

Nemška konjenica uničila cel ruski bataljon.

Pri nekem napadu proti Andrzejewo, 30 km južno-vzhodno od Memela, uničila je nemška kavalerija cel ruski bataljon. Vjela je poveljnika, pet drugih oficirjev in 360 mož, pobila 120 mož, 150 pa jih je ranila. Nek drugi ruski bataljon, ki je prihitel na pomoč, je bil odbit. Nemci so izgubili samo šest mrtvih.

Hindenburg trdno zaupa v zmago.

Nedavno je imel — tako piše "Montagszeitung" — italjanski publicist Cabasino Rend a s generalfeldmaršalom Hindenburgom pogovor in je pri tem tudi omenil srčnost, katero so svoje dni izkazovali Garibaldijevi prostovoljci. Nato mu je najslovesnejši sedanji vojskovodja odgovoril sledeče:

"Kakor so bili nekdanj Garibaldijevi prostovoljci navdušeni borilci, takšno gorečnost kažejo tudi naši ljudje. Verjamite mi, da mi je srčno veselje, poveljevati taki armadi. Vsak vojak v naših krdelih je junak. Ako jim iz strateških razlogov velim se umakniti, so ravno tako veseli in si zmagavevski kakor pri napadu. Najsijajnejši so moji letalci. Ti le delajo naravnost čudeže."

O sovražnikih izrazil se je Hindenburg tako: "Ali se sme resno na famozno Kičenerjevo milijonsko armado verovati? In če tudi, saj bi to ne bili vojaki, temuč ostali bi civilisti, vtaknjeni uniformo, samo da imajo skupno ime "armada". Angležem manjka izvežbanja in vodstva, časnikov in podčastnikov, katere smo si mi šele po generacijah izobrazili. Ruska artilerija strelja dobro, potratu pa velikanske množine municije. Infanterija je vrla, kavalerija je pa za nič. Ruski vojak bje se dobro, toda njegova disciplina ne temeljuje na inteligenci in morali, temuč ima za podlago slepo pokorščino. Rusi so se v japonski vojski mnogo naučili, posebnost so izurjeni v boju v strelskih jarkih. Komaj so se ustavili in že so v par minutah izginili v zemljo. Ako pa ni strelskih jarkov ali če smo jih iz teh pregnali, potem se jim godi slaba.

Numerične premoči Rusov se nikomurni treba bati. Kdor se bojuje proti Rusom, ta se vedno bori proti premoči, kar je stara in znana stvar. Toda število ne odloči zmage. Pri Tannenbergu imeli smo trikratno premoč proti nam, a sovražnikom to ni pomagalo. Sploh pa opazujem nezmotljive prikazni, daso Rusi že nekako umečani in da jim že primanjkuje vojnih surovin, skaterimi so nesmiselno trčili. Iznačina, po katerem se danes Rusi bijejo, se razvidi, da ne more več dolgo trajati. Obiskali so naše črte in se prepričali, da se mine damo pobiti. Mi bise naj dali premagati? Izključeno, izključeno!"

Grozodejstva ruskih krdel na Vzhodno-Pruskem.

Nemška vlada priobčuje poročila o brezštevilnih grozovitostih ruskih krdel na zasedenem

nemškem ozemlju, in to ne samo nasproti ujetim nemškim vojakom, temuč tudi nasproti mirnemu civilnemu prebivalstvu. Ne tiče se samo redkih posrednih slučajev, ampak nekake splošne nečloveške podivjanosti večih ruskih čet.

Znano je, da so Rusi pri svojem prvem in drugem vpadu na Vzhodno-Prusko odnotne cvetoče pokrajine spremenili v puščavo, tisoče možkih in ženskih odtirali takorekoč v sužnost, tisoče in tisoče so pomorili, okoli 20.000 hiš požgali in samo pri drugem vpadu okoli 80.000 stanovanj docela oropali. Tudi zadnji ruski pohod do Memela ni bil drugega kot rop, umor in požig.

Na vsak domni način so Rusi premičnine premožnejših kakor tudi revnih prebivalcev kradli, ropali ali jih brezobzirno uničevali. Zivino in denar so kar terjali brez vsake odškodnine, in gorje mu kdor bi se bil zoperstavljal. Za eno tolpo prišla je druga in tako naprej dokler pokrajina ni bila pusta puščava tu in tam z grobljami nekdanjih mest, trgov in vasi pokrita.

Možke, ženske in otroke so trpinčili naravnost po nečloveško; neusmiljeno so jih z biči in kardabači pretepali in na mnogih krajih pod neznanjskimi mukami umorili. In to ne samo peedince, temuč cele družine in cele vasi. Mlajše fante so postreljali samo zategadelj, da ne bi prišli nekdanj v nemško vojaško službo. Celo starčkom, ženam in otrokom niso prizanašali. Iz mnogoterih slučajev navedemo tukaj samo nekatere: V neki vasi so umorili dveletno deklico brez vsacega povoda. Grozovito — da človeku mozek pretresa — so ravnali z neko družino: gospodarja so živega s žebliji pribili na mizo, otroka na vrata, materi pa so odrezali prsa in preparali telo. V neki drugi vasi so moža in ženo za jezik k mizi pribili, da sta mučenika vsled gladi in žeje morala stranske smrti svoje življenje končati.

Brezštevilna so posilstva, koja so ti divjaki nad dekletami in ženami izvrševali; zlorabljali so otroška dekleta, noseče žene in celo starke nad 70 let stare! Udeleževali so se takih nesramnih grozovitosti baje celo častniki.

Ne manje nečloveško so Rusi ravnali z vojnimi ujetniki. Tukaj le nekatere posameznosti. Kozaki, ki so mimo teh jahali, so jim kar tako "za šalo" glave odsekavali ali pa posamezne ude odrezali. Nekoč so tri huzarje za noge, z glavo navzdol, obesili, jim nose in ušesa porazali, da so reveži po dolgih in najbridejših mukah grozno smrt storili. Ranjencem so obveze z ran trgali, da so izkrvaveli; drugim so izstaknili oči, odrezali jezik, ušesa, prste, ali pa jih kar ubili kakor mesar vola.

Našteti so še mnogobrojni drugi peklenški čini teh zverv in človeški podobi, toda "Štajercu" primanjkuje prostora, da bi razlagal svojim čitateljem vsa ta grozodejstva, saj imajo gotovo že z navedenimi več ko dovolj.

Število vjetnikov v Nemčiji.

O številu vjetnikov v Nemčiji poroča Wolf-fov urad, da je dne 1. aprila 1915 isto znašalo: Francozov: 3.868 častnikov in 238.496 mož;

Rusov: 5.140 častnikov in 504.210 mož; Belgijcev: 647 častnikov in 39.620 mož, in

Angležev: 520 častnikov in 20.207 mož, vseh vjetnikov skupaj toraj: 10.175 častnikov in 802.533 mož.

Nevednost

je izvor mnogim boleznim. Toda danes, ko se dobe časniki povsod, so ti izvrstno sredstvo za razširjanje olike in znanja. Tako ohranijo časniki svoje čitatelje pred mnogotero nezdgo in tudi

mi si prizadevamo, da bi služili našim čitateljem s pojasnili in dobrim svetom. Danes hočemo naše čitatelje opozoriti, da je pri tačas pogostnem prehlajenju, reumatičnih bolečinah, pehanju med plečeti, težkoprsnosti, težki in hripajoči sapi Feller-jev dišeči fluid iz rastlinskih

esenc s znamko "Elsa-fluid" dobro sredstvo, ker odstranjuje bolečine in zasleženje, olajšuje kašelj in napravi dihalne organe krepke. Vsak naš čitatej naj bi si naročil poštnine prosto od lekarnarja E. V. Feller v Stubici, "Elsa-trg" štev. 241 (Hrvatsko). 12 steklenic za 6 K. maos---

iz francoskega bojišča.

(Splošen položaj).

„Štajerc“ ne mara navajati posameznih prask na francoskem bojišču, ampak hoče svojim čitateljem pojasniti le ondtni splošni položaj. Če se sploh da govoriti o miru sredi vojske, potem je vladal isti na zapadni bojni črti v zadnjem tednu meseca marca in prvi teden aprila. Pojem „mir“ pa velja za presojanje položaja na zapadni le v operativnem smislu, deloma tudi v taktičnem, v kolikor razumemo pod tem spopade večjega krajevnega pomena. Boji se pa vrše na celi dolgi fronti vsak dan in v Flandriji, pri Arrasu, v Champagne, v Argonih, pri Verdunu, Pont-a-Moussonu in na obronkih Vogezov Francozi in Angleži vedno obtipavajo našo utrjeno fronto. Če bi bili sklepali iz relativno majhne podjetnosti Francozov in Angležev na polom ofenzive naših nasprotnikov, nas bi bili morali krepki njihovi sunki med Mozo in Mozelo poučiti kmalu o nečem drugem, kar se je tam nameravalo in izvedlo, sicer ne odgovarja širokoustenju ob začetku ofenzive, ki naj bi bila potisnila našo črto nazaj. Rodeča gora je zopet porodila miško. „Smešna“ pa ta miška ni bila. Mi bi morali biti prepreznetni, če ne bi smatrali francoske volje za zelo resno. Če pa volja nima dovolj moči, da doseže, kar hoče, moramo to dejstvo pripisovati modernim obrambnim sredstvom in žilavi vztrajnosti nemških čet, ne pa le „slabotnosti“ francoske ofenzive. Stojim pa na stališču, da se dajo protislovja med nemškimi in francoskimi uradnimi poročili razrešiti nam v prid.

Francoska ofenziva zadnjih dni, ki se še izdaleka ni zlomila, ima za svoj cilj prostor okrog Verduna in pa našo črto med Mozo in Mozelo. Ne morem uvideti, zakaj tu in tam pogrešajo jednotnega načrta pri naših nasprotnikih, ki te sili, da so iznova napeli svojo moč. Da jim manjka skupna ideja, to sklepajo nekateri iz tega, ker se napadi ne vrše istočasno in v istem prostoru. Ravno tako bi tudi o Rusih lahko rekli, da nimajo vodilnega načrta, ako se boji in naskoki dele na 140 km dolgo črto in se osredotočujejo enkrat na to, drugič na ono točko. Ali naj res smatramo vodstvo Joffrejevo za tako malovredno, da žrtvuje brezmiselno tisoče in tisoče, samo da nekaj dela? Ekonomija sil ni za noben drug narod tako važna kakor za Francoze, ki so po Veliki noči že 18 letne fante dali v fronto. Tudi Francozi imajo svojo vodilno idejo, čeprav je še mi popolnoma ne spoznamo.

5 milijonov vojakov na francoskih bojiščih.

Vojni poročevalec holandskega lista „Nieuwe Courant“, ki je na francosko angleški bojni fronti, poroča svojemu časniku, da je v francoskem glavnem stanu izvedel, da imajo Nemci na zahodnem bojišču zbranih 2,300.000 mož in 500.000 rezervnega moštva zadaj za bojno fronto. Skupno število zavezniških čet, t. j. Francozov, Angležev in Belgičev pa znaša čez 2,700.000 mož. Celoskupno število vseh na francoskem in belgijskem bojišču si nasproti stoječih vojaških krdel znaša toraj čez pet milijonov mož!

Nesporazum Angležev in Francozov zaradi Sirije.

Kakor poroča „Giornale d'Italia“ v pismu iz Kaire, se časnikarski boj glede Sirije med Angleži in Francozi nadaljuje. Francozi delajo živahno propagando zase v zemljepisnih in arheoloških društvih in ne puste Sirije iz oči. Angleži jim odgovarjajo z njim lastnim mirom, da sirsko vprašanje še ni zrelo, in pravijo, da tega vprašanja ne bodo rešili egiptčanski Sirci, ampak pariški in londonski kabinet. — Francozi nastopajo svoje načelo vedno na isti način, da more nastati spor k večjemu le zaradi obmejnih krajev, kakor n. pr. Aleksandrette, in če pa mora po likvidaciji Turčije pripasti cela Sirija Franciji, ki ima tam zgodovinska, kulturna in gospodarska prava kot zaščitnica katoliških interesov in kot lastnica gospodarskih pravic v Beirutu in pri železnih. Sirska kultura je francoska in katoliki so za Francijo. — Angleži zastopajo svoje načelo originalnejše: razum malega dela katolikov, tako pravijo, so za nje

Druzi. Mnogo važnejši kot gospodarski, so pa politični in vojaški interesi. Tesna zveza med Egiptom in Sirijo obstoji že stoletja; tudi politično so bile te dežele že združene. Sedanja meja pri El-Arišu je strategično nemogoča, zato je neobhodno potrebna regulacija meje. Vrh tega potrebuje Anglija Sirijo zaradi podaljšanja svoje železnice Kalkuta-Bagdad do Egipta, kjer bo sklenjena s projektirano afrikanško železnico. Le Anglija more garantirati dobro bodočnost te dežele, in zato mora postati Sirija angleška last. Za Francijo ima Sirija le majhno vrednost, ker ni v zvezi z ostalimi francoskimi kolonijami.

Kdor ta članek pazljivo prečita in preštudira, bo gledal carigrasko vprašanje v potsem drugi luči in se mu ne bo zdelo čudno, da so Angleži opustili svojo stoletja staro carigrasko tradicijo!

Francozi zahtevajo ofenzivo proti Metzu.

General Berthaut piše o položaju na bojišču: Zastaviti moramo svoje najboljše sile, da odstranimo trn, ki se je vdrl v naše postojanke. Gre se za položaj med Pont-a-Moussonom in St. Mihielom. V tem ozemlju je, o tem ne dvomimo, nevarno, ker nemška bojna črta grozi tu, da obkoli naše čete. Nič se ni pridobilo, ker se je zavzel utrjen Renesville, ki je 2 in pol kilometra od Fayeaa oddaljen. Prodrati moramo pri Combresu, Lunevillu in pri Esseyu in uvesti pohod proti Metzu. Ne more se še danes trditi, če se to mogočno podjetje posreči. Začeti pa moramo, ker nas lahko prehiti sovražnik in spravi naša krila v nevaren položaj.

Nótranji položaj na Francoskem.

„W. A. Zeitung“ poroča: Iz zanesljivih in dobro pončenih pariških krogov se poroča, da je v vladnih krogih zavladala neke vrste anarhija. Zunanji minister Delcasse je bolan, ministerski predsednik Viviani je brez glave. Vsled nezmoglosti civilne uprave je vrhovni poveljnik Joffre dejansko, četudi ne formalno vojaški diktator.

Pred kratkim se je na Francoskem opazilo, kakor bi bila naklonjena miru in začelo se je precej krepko mirovno gibanje. Angleška vlada je pa dala Parizu razumeti, da bi v slučaju posebnega miru od strani Francoske morala Anglija za svojo samoohranitev zasesti Calais tudi tedaj, če bi se med Francozsko in Nemčijo sklenil mir.

Napetost med Bolgarijo in Rusijo.

Milan, 12. aprila. „Secolo“ poroča iz Bukarešta: Diplomatične zveze med Bolgarijo in Rusijo se radi stališča Radoslavove vlade in dogodkov na srbsko-bolgarski meji kmalu prekinjejo.

Milan, 12. aprila. „Secolo“ iz Bukarešta: Petrograjske vesti pravijo, da so diplomatične zveze med Rusijo in Bolgarijo vsled srbsko-bolgarskega obmejnega spora in stališča Radoslavovega kabineta ustavljene. — Pariški „Matin“ pa pravi, da se še ni odločilo, kakšne korake naj ententa stori v Sofiji.

Bolgarija in ententa.

Vodilni francoski listi, kakor „Journal des Débats“ in „Temps“ so zadnji čas pisali proti Bolgariji tako ostro, da je njihov namen, na Bolgarijo s vsi silo pritiskati, vedno očividnejši. „Journal des Débats“ je pisal odkrito o nekem ultimatu, da se mora Bolgarija odločiti za eno ali za drugo skupino. Da se za tem pisanjem francoskih listov skriva nekaj več kakor osebna mnenja urednikov, dokazuje tudi brzobjavka, ki jo je dobil „Petit Parisien“ iz Rima. Ta pravi: „Po sigurnih izveštjih bo ententa od sofijskega kabineta zahtevala, da svoja načela o evropski krizi jasno določi (préciser).“ „Petit Parisienov“ poročevalec pravi dalje, da želijo tak diplomatičen korak zlasti rusofilni elementi v Bolgariji, ki žele, da sodeluje Bolgarija z entento. Na ta način se pa hoče le prikriti to poniževalno postopanje z Bolgari.

Turki proti Egiptu.

Iz Bagdada se poroča, da je došel tje turški transportni parnik z angleškimi vojaki, katere so Turki ob Sueskem prekopu vjeli.

Uradni turški list „Kudus Scherif“ priobčuje naznanilo turškega poveljstva, da se je četrti armadni kor ob prekopi dobro in uspešno boril in je s čudovito vztrajnostjo naredil marš skozi puščavo.

Med „krokodilovom“ in „grenkem“ jezeru pričeli so se prvi boji; prekop so nekateri turški oddelki s čolni preplavili in onostransko angleške čete z bajonetom naskočili.

Tikoma prekopa stoječa krdela imela so z Angleži trideseturni boj, katerega izid je bil za Turke ugoden. Poskus Angležev, pod varstvom svojih bojnih ladij Turke obkoliti, se je popolnoma izjalovil. Angleži imeli so težke izgube na mrtvih in mnogih vjetih. Turki so uspešno obstreljevali angleške bojne ladje in so dve hudo poškodovali. Pričakuje se, da bodo Turki v kratkem naredili silni splošni napad na Angleže.

Nova turška ofenziva v Kavkazu.

Glasom poročil „Standard“-a iz Londona je turška armada nanovo ofenzivno nastopila. Turki so napadli v bližini malega pristanišča u Khopi rusko desno krilo ter neprestano ponavljajo svoje napade.

Kako dolgo se hoče Turčija vojevati?

Oficijozni „Tanin“ razmotriva, kaj mora Turčija pri sklepanju miru dobiti ter postavlja naslednji program: Razširjenje meje do kavkaškega grebena ter posest Odese, Sebastopola in Nikolajeva, tako, da bo ruska sila na Črnem morju za vedno strta. Turčija ne bo odložila svojega orožja prej, predno ne doseže svojih ciljev.

Proti Bolgarom

nastopajo z nečuvено predrznostjo Anglija, Rusija in Francija. Te velevalsti naročile so namreč svojim poslanikom v Sofiji, da naj skupno terjajo od bolgarske vlade pojasnila glede dogodkov na bolgarski meji. To vprašanje ima nekako podobo ultimata.

Sveti oče, papež Benedikt XV. proti ameriškimi vojnimi pošiljkatvam.

Dne 5. aprila sprejel je papež Benedikt XV. ameriškega časnika plem. Wiegand v avdijenci, pri kateri mu je rekel m. dr. sledeče: Pošljite ameriškemu ljudstvu in tamošnjim časnikarjem moj pozdrav in blagoslov ter temu plemenitemu ljudstvu tudi mojo edino željo: Delajte neutrudno in nesebično na dosego miru, da se bo temu strašanskemu krvoprelitju in vsem drugim grozovitostim storil konec. S tem bodete služili Bogu, človeštvu in vsemu svetu. Spomin na ta Vaš čin ostal bode neminljiv. Ako se Vaša dežela vzdrži vsega, kar zna podaljšati vojsko, v kateri teče kri stotisočih, tedaj zamore Amerika s ozizom na svojo velikost in svoj vpliv v posebni meri pripomoči k skrajšanju dokončanju te strašanske vojske. Ves svet gleda na Ameriko, če bo ta začela delati za mir. Ali bo ameriškano ljudstvo znalo izraziti ugoden trenutek? Ali bo izpolnilo željo vesoljnega sveta? Jaz prosim Boga, da bi se to zgodilo. Molite in delajte neprenehoma in složno za dosego miru. To je moje velikonočno voščilo in moja vsakdanja molitev. Vso moje prizadevanje posvečeno je miru. Vso moje upanje v dosego miru se opira na ameriškano ljudstvo, na njegovo moč in vpliv, ki ga ima po celem svetu. Pravična, nepristranska in vedno nevtralna v vseh svojih prizadevanjih naj bode Amerika najzvestejše podpore papežev stolice zagotovljena, kakor hitro bo prišel pravi trenutek, da se bojo dala pričenjati mirovna pogajanja. Sporočil sem to že Vašemu prezidentu po njegovih najuglednejših prijateljih.

Tako je toraj papež s kolom pokazal na neopravičeno in nezaslišano postopanje Amerike glede pošiljatev ogromnih množin vojnega orožja, municije, živil in družega vojnega materijala v prid sovražnikom Nemcev, toraj tudi v našo škodo kot zaveznikom Nemčije. Da bi le kaj pomagale besede svetega očeta! Bog daj!